



ไฟโรจน์ พงศ์กิตาการ
อาจารย์ คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยแม่จั๊

ทางเลือกในการ ควบคุมประชากรสุนัข

๒๙๑๙๐๔

สุบัง



ความจำเป็นในการควบคุมประชากรสุนัข

ถึงแม้ว่าการเลี้ยงสุนัขในปัจจุบันจะได้พัฒนาเข้าสู่ระบบธุรกิจเพื่อเพาะพันธุ์สุนัขเพื่อการจำหน่ายแล้วก็ตาม แต่ในอีกมุมหนึ่งยังคงมีผู้ที่เลี้ยงสุนัขโดยมิได้หักผลทางธุรกิจ แต่เลี้ยงเพราความรัก เลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อนค่ายแข่ง หรือเลี้ยงเพื่อฝึกงานยังคงมีอัตราส่วนที่สูงกว่า โดยพบว่า ในกรุงเทพฯ มีครัวเรือนที่เลี้ยงสุนัขไว้ 1 คัวเป็นจำนวน 51.2 % ครัวเรือนที่เลี้ยงสุนัข 2 ตัว มีจำนวน 24.6 % และครัวเรือนที่เลี้ยงสุนัขหลายตัวจะลดลงไปตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๔๙) และปัญหาที่พบได้บ่อยมากในการณีของผู้เลี้ยงสุนัขที่มีได้หักผลทางธุรกิจคือ การเพิ่มจำนวนประชากรของลูกสุนัขโดยที่เจ้าของสุนัขไม่ต้องการ หรือการที่แม่สุนัขตั้งห้องโดยไม่ทึบประஸงค์ ซึ่งในระยะยาวมักจะก่อให้เกิดปัญหาการปล่อยปะละเลยต่อสุนัข กรณีการนำสุนัขไปปล่อยตามแหล่งชุมชนต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดภาระทางสังคมตามมา เช่น ปัญหาสุนัขจรจัด ปัญหาการแพร่โรคพิษสุนัขบ้า (ปานเทพ, ม.ป.ป. ; สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข, ๒๕๕๓) โดยในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรสุนัขเลี้ยงที่มีผู้สำรวจ



ในปี พ.ศ. 2536 พบร่าง มีจำนวน 199,774 ตัว ปี พ.ศ. 2537 มีจำนวน 242,054 ตัว และปี พ.ศ. 2538 มีจำนวน 234,691 ตัว สำหรับในเขตเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่พบว่า มีสุนัขเลี้ยงจำนวน 51,122 ตัว และมีสุนัขจรจัดที่สำราญได้จำนวน 1,217 ตัว ในจำนวนนี้เป็นสุนัขพันธุ์พื้นเมือง 67.12 % และสุนัขพันธุ์ผสม 32.88 % และพบว่าสุนัขจรจัดส่วนใหญ่เป็นเพศเมียและมีอายุอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ คืออายุระหว่าง 1-3 ปี จำนวน 26.86 % รองลงมาคือ อายุ 3-5 ปี จำนวน 19.64 % ทำให้มีแนวโน้มว่าจำนวนประชากรสุนัขจรจัดจะเพิ่มขึ้นหากไม่มีการควบคุม หรือคุมกำเนิด (Contraception) สุนัขอย่างจริงจัง เช่นเดียวกับในกรุงเทพฯ ซึ่งมีรายงานว่า จำนวนสุนัขจรจัดเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ในเวลา 8 ปี คือ จาก 40,000 ตัว ในปี พ.ศ. 2535 เป็น 110,000 ตัว ในปี พ.ศ. 2542 (ปิยะมาศ และคณะ, 2549)

การคุมกำเนิดในสุนัขเพศผู้

โดยทั่วไป การคุมกำเนิดสุนัขสามารถทำได้ทั้งแบบการและแบบชั่วคราว ซึ่งการคุมกำเนิดแบบการในสุนัขเพศผู้มักจะต้องใช้วิธีทางศัลยกรรม ได้แก่ การทำหมัน หรือการต่อน (Castration) คือการผ่าตัดเพื่อเอาอณฑะซึ่งเป็นอวัยวะที่ใช้ในการสร้างตัวสุกออกไป การคุมกำเนิดในลักษณะนี้มีข้อดีคือ ทำการผ่าตัดเพียงครั้งเดียว และเป็นการกระทำอย่างถาวร รวมทั้ง ยังสามารถลดความก้าวร้าวและพฤติกรรมทางเพศที่เกิดจากอิทธิพลของฮอร์โมนเพศผู้ (Testosterone) ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกผลิตมาจากอณฑะ ในขณะที่มีข้อจำกัดคือ สุนัขจะเป็นต้องอยู่ในสภาพวaisey เนื่องจากในกระบวนการทางศัลยกรรม สุนัขจะต้องอยู่ในสภาพวaisey หมดความรู้สึกจากการได้รับยาสลบ สุนัขจะต้องมีสุขภาพแข็งแรงเพียงพอที่จะรับยาสลบได้ รวมถึงความเสี่ยงจากการเสียเลือดในขณะรับการผ่าตัด ปัญหาจากการติดเชื้อในบริเวณที่ผ่าตัด ซึ่งสุนัขจะต้องได้รับการดูแลและเฝ้าระวังกว่าจะหายสนิท รวมทั้ง การผ่าตัดอาจมีความค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาและข้อจำกัดดังๆ ดังกล่าวก็ยังคงน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับในสุนัขเพศเมีย

ในสหรัฐอเมริกาได้มีการวิจัยและพัฒนาการคุมกำเนิดแบบการในสุนัขเพศผู้โดยการใช้สารเคมี (Chemical castration) ได้แก่ Zinc gluconate ที่ถูกทำให้เป็นกล่องด้วย Arginine ฉีดเข้าในลูกอัณฑะ (Intratesticle) ทั้งสองข้าง เพียงครั้งเดียว โดยจะทำให้ในลูกอัณฑะที่มีอายุระหว่าง 3 – 10 เดือน ซึ่งสารเคมีนี้จะไปทำลายตัวอสุจิ (Spermicide) รวมถึง ทำให้เกิดการฝ่อ (Atrophy) และเกิดเยื่องผึ้งผิด (Fibrosis) ในท่อทางเดินน้ำเชื้อ เช่น Seminiferous tubules, Rete testis และ Epididymis ของลูกอัณฑะ ทำให้ขนาดของลูกอัณฑะลดตัวมีขนาดเล็กลง แต่ยังคงสังเกตเห็นได้จากภายนอก ทำให้ระดับของฮอร์โมนเพศผู้ลดลง 41 – 52 % ค่าที่คือ สุนัขเหล่านี้ยังอาจแสดงพฤติกรรมทางเพศ หรือมีความก้าวร้าว และถึงแม้ว่า สารเคมีดังกล่าวจะได้รับการยอมรับในสหรัฐอเมริการ่วมถึงเคยมีการทดลองใช้ในประเทศไทย อินเดีย และเม็กซิโก และได้รับการยืนยันจากบริษัทผู้ผลิตว่า ให้ผลในการคุมกำเนิดอย่างการในสุนัขเพศผู้ในอัตราสูงถึง 99.6 % ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ การฉีดสารเคมีดังกล่าวเข้าในลูกอัณฑะต้องกระทำโดยนายสัตวแพทย์ที่มีความชำนาญ หรือผ่านการฝึกหัดจากบริษัทผู้ผลิต เนื่องจากตำแหน่งที่ฉีดและวิธีการฉีดสารเคมีดังกล่าวเป็นวิธีการเฉพาะ ซึ่งหากเกิดความผิดพลาดจะก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อเนื้อเยื่อย่างรุนแรง และนำไปสู่การเกิดแผลหลุม (Ulcer) ที่ถุงหุ้มอัณฑะ รวมถึง เนื้อตาย (Necrosis) ในเนื้อเยื่ออัณฑะ ซึ่งจะเป็นปัญหาที่ยุ่งยากในการถอนโดยการผ่าตัดแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ ในขั้นตอนการฉีดสารเคมี จะต้องทำการจับบังคับสุนัขให้แน่นหนา หรือในบางรายอาจจำเป็นต้องควบคุมโดยการใช้ยาซึม ยกกล่องประสาทร่วมด้วย (Becker, 2012; Louisa, 2007; Megan and Memon, 2010)

สำหรับการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวในสุนัขเพศผู้นั้น ในอสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และบางประเทศในแถบยุโรปได้มีการใช้วิธีการฉีดในกลุ่ม Gn-RH (Gonadotropin Releasing Hormone) agonist เพื่อใช้ในการคุมกำเนิดด้วยวิธีการฝัง (Implant) อุปกรณ์ที่ค่อนข้าง ปลดปล่อยเวชภัณฑ์ออกมารอย่างช้าๆ และสามารถคุมกำเนิดได้นาน 6 – 12 เดือน แต่ข้อจำกัดที่สำคัญคือ ราคาก่อตัวสูงในขณะที่เป็นการคุมกำเนิดเพียงชั่วคราว และยังไม่มีรายงานการวิจัยที่แน่ชัดถึงผลกระทบต่อตัวสุนัข หากต้องใช้เป็นระยะนานๆ (Louisa, 2007)

ส่วนเวชภัณฑ์ในกลุ่ม Gn-RH antagonist ที่ใช้โดยการฉีดเข้าทางใต้ผิวหนัง ซึ่งให้ผลในการคุมกำเนิดในสุนัขเพศผู้โดยทำให้ขนาดของอัณฑะเล็กลง จำนวนของตัวอสุจิลดลง ในขณะที่ตัวอสุจิที่ผิดปกติมีจำนวนเพิ่มขึ้น การเคลื่อนที่ของตัวอสุจิช้าลง รวมทั้ง ยังลดความต้องการทางเพศ (Libido) และการแข็งตัวของอัณฑะ เพศผู้ด้วย แต่ข้อจำกัดของ Gn-RH antagonist คือ การออกฤทธิ์ที่ค่อนข้างสั้น เพียง 2 สัปดาห์เท่านั้น จึงอาจจำเป็นต้องใช้ในขนาด (Dose) ที่สูงในขณะที่มีราคาสูงกว่า Gn-RH agonist ด้วย (Megan and Memon, 2010) สำหรับในสหรัฐอเมริกาได้มีการคุมกำเนิดในสุนัขเพศผู้ด้วยการฉีดวัชชีน Gn-RH ซึ่งออกฤทธิ์ยั่งยืนการผลิตฮอร์โมนเพศผู้ แต่สามารถให้ผลได้เพียง 6 เดือน (Louisa, 2007)

ถึงอย่างไรก็ตาม การคุมกำเนิดสำหรับสุนัขเพศผู้นั้น แรกก็ยังคงต้องใช้วิธีการคุมกำเนิดแบบการด้วยการต่อน



การคุมกำเนิดในสุนัขเพศเมีย

การควบคุมประชากรสุนัขโดยมุ่งความพยาบาลไปที่การคุมกำเนิดในสุนัข เพศเมียเป็นสิ่งที่มีเหตุผล เนื่องจากสุนัขเพศเมียเป็นปัจจัยสำคัญที่จะจำกัด ความสามารถในการขยายพันธุ์ของสุนัข การทำให้ผู้สุนัขเพศเมียตั้งท้องอาจใช้ เที่ยงสุนัขเพศผู้ที่ไม่ได้ทำการตอน เพียงไม่กี่วัน ดังนั้นแม้จะมีการทำการตอนสุนัข เพศผู้เป็นจำนวนมาก แต่อาจไม่ส่งผลให้ความสามารถในการขยายพันธุ์ของสุนัขลดลง แต่การคุมกำเนิดในสุนัขเพศเมียจะช่วยลดความสามารถในการขยายพันธุ์ ของประชากรสุนัขในภาพรวมได้เป็นอย่างมาก (ICAM, 2007)

การคุมกำเนิดแบบการในสุนัขเพศเมียมักจะต้องใช้วิธีทางศัลยกรรม ได้แก่ การผ่าตัดทำหมัน (Spaying หรือ Ovariohysterectomy) คือการผ่าตัดเพื่อยก เอาอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกใน ซึ่งรวมตั้งแต่ รังไข่ ท่อนำไข่ และหัวมดลูก ออกไปเป็นหมด การคุมกำเนิดในลักษณะนี้มีข้อดีคือ เป็นการกระทำอย่างถาวร โดยทำการผ่าตัด เพียงครั้งเดียว (หากไม่มีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้น) และสุนัขจะไม่มีโอกาสตั้งท้อง ได้แน่นอน รวมทั้งสามารถลดพัฒนาทางเพศลงได้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากทำการตัดท่อนำไข่ที่สุนัขจะเติบโตเข้าสู่เยาวชนพันธุ์ ส่วนข้อจำกัดของการทำหมันถาวร คือ สุนัขจำเป็นต้องอยู่ในสภาพเสี่ยง เนื่องจากในกระบวนการทางศัลยกรรม สุนัข จะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมความรู้สึกจากการได้รับยา酈 สาร สุนัขจะต้องมีสุขภาพแข็งแรงเพียงพอที่จะรับยา酈ได้ รวมถึงความเสี่ยงจากการเสียเลือดในขณะรับ การผ่าตัด ซึ่งจะมีความเสี่ยงสูงมากกว่าการผ่าตัดเพื่อทำหมันในสุนัขเพศผู้ ความเสี่ยงจากการตัดเลือดในห้องท้อง ซึ่งมักจะรุนแรงถึงขั้นตายได้ ความเสี่ยง จากการติดเชื้อในบริเวณที่ผ่าตัด เช่น ในเยื่อบุห้องท้องและอวัยวะภายในห้องท้อง ของสุนัข ซึ่งสุนัขจะต้องได้รับการดูแลภายหลังการผ่าตัดจนกว่าจะหายสนิท เนื่องจากการติดเชื้อภายในห้องท้องมักจะรุนแรงถึงตาย รวมทั้งยังพบว่า 20 % ของสุนัขเพศเมียที่ผ่านการผ่าตัดทำหมันถาวรแล้ว มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดสภาวะ บัสส่าวยะบุริดะประอย นอกจากนี้ การผ่าตัดทั้งกล่าวมานี้มีค่าใช้จ่ายที่สูง และ จำเป็นต้องได้รับการผ่าตัดจากนายสัตวแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตจากสัตวแพทยสภา การผ่าตัดจะต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์พื้นฐาน รวมถึงเทคนิคที่ถูกต้อง ระหว่าง การผ่าตัดจะต้องมีการรักษามาตรฐานของการทำปลอดเชื้อ (Aseptic technique) และการจัดการเพื่อลดความเจ็บปวดที่มีประสิทธิภาพลดผลกระทบจากการวิจัย พัฒนา จึงยังไม่มีการ รับรองหรือได้รับการอนุญาตให้ใช้อย่างเป็นทางการ (Panเทพ, ม.ป.ป. ; สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข, 2553; ICAM, 2007)

ในสหราชอาณาจักรได้มีความพยายามที่จะค้นคว้าวิจัย และพัฒนาสารเคมีที่ ออกฤทธิ์โดยตรงต่อรังไข่ เช่น 4-Vinylcyclohexene diepoxide (VCD) โดยสารเคมีนี้ จะไปทำลายฟอลลิเกลิรัมเริ่มแรก (Primordial and primary follicle) ในรังไข่ ซึ่งอาจทำให้สามารถคุมกำเนิดสุนัขเพศเมียได้แบบถาวร โดยอาศัยเพียงการฉีด สารเคมีเข้าทางใต้ผิวนังเป็นประจำทุกวัน เป็นเวลา 6 วัน แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สารเคมีดังกล่าวยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการวิจัย พัฒนา จึงยังไม่มีการ รับรองหรือได้รับการอนุญาตให้ใช้อย่างเป็นทางการ (Louisa, 2007; Megan and Memon, 2010)

ส่วนการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวในสุนัขเพศเมีย ซึ่งเป็นวิธีทางอายุรกรรม และใช้กันอย่างแพร่หลายในบ้านเรามี การฉีดฮอร์โมนบางชนิด ได้แก่ Medroxy Progesterone acetate โดยฮอร์โมนดังกล่าวจะทำให้ระบบการตอกไข่ของสุนัข เปลี่ยนไปจากเดิม ผลที่ได้คือ สุนัขเพศเมียไม่เกิดการเป็นสัตด โดยวิธีนี้มีข้อดีคือ



เป็นการคุ่มกำเนิดเพียงชั่วคราว สุนัขยังคงขยายพันธุ์ต่อไปได้เมื่อหมดฤทธิ์ของยา จึงหมายความว่าเจ้าของที่อาจจะต้องการลูกสุนัขในภายหลัง เป็นการคุ่มกำเนิดที่กระทำได้ง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย และเจ้าของไม่ต้องให้การดูแลสุนัขภายหลังจากการคุ่มกำเนิด แต่ในขณะที่ข้อเสียก็มีมากเช่นกัน เช่น มักก่อให้เกิดผลข้างเคียงโดยสุนัขที่ได้รับยาคุ่มกำเนิดชนิดนี้เป็นระยะเวลานาน หรือได้รับยาคุ่มกำเนิดในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม จะมีโอกาสเสี่ยงในการเกิดมะลูกอักเสบ (Pyometra) และน่องอกที่เต้านม (Mammary gland tumor) เพิ่มมากขึ้น รวมถึง ทางสุนัขตั้งห้องโดยที่เจ้าของไม่ทราบแล้วทำการฉีดยาคุ่มกำเนิด จะทำให้สุนัขไม่สามารถคลอดลูกเองได้ และจะต้องผ่าตัดเพื่อนำลูกสุนัขออกมานิ เนื่องนั้นแม่สุนัขจะตายในระยะเวลาต่อมา นอกจากนี้ ระยะเวลาการออกฤทธิ์ของยาคุ่มกำเนิดในสุนัขมีเพียง 6 เดือน เจ้าของสุนัขที่หลงลืมและไม่ได้ฉีดยาคุ่มกำเนิดต่อ จึงมักพบสุนัขเกิดการเป็นสัตดและถูกผสมพันธุ์จนได้ลูกสุนัข โดยไม่เป็นที่ปราศนาของเจ้าของ (ปานเทพ, ม.ป.ป. ; สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข, 2553)

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและผลิตยาคุ่มกำเนิดชนิดใหม่ คือ Proligestone โดยมีจุดประสงค์เพื่อลดข้อเสียของยาคุ่มกำเนิดตัวเดิม โดย Proligestone มีคุณสมบัติที่ดีกว่ายาคุ่มกำเนิดตัวเดิม คือ สามารถใช้ได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เหนื่อยวนให้เกิดผลข้างเคียง ทั้งมดลูกอักเสบและน่องอกที่เต้านม ทั้งยังพบว่า สุนัขที่ได้รับ Proligestone มีโอกาสเกิดมะลูกอักเสบและน่องอกที่เต้านมน้อยกว่าสุนัขปกติที่ไม่ได้ผ่าตัดทำหมัน หรือฉีดยาคุ่มกำเนิดตัวเดิม นอกจากนี้ Proligestone ยังสามารถให้กับสุนัขได้ แม้ในระยะเริ่มแรกของการเป็นสัตด ในขณะที่ ข้อจำกัดของยาคุ่มกำเนิดชนิดใหม่คือ ราคาน้ำที่สูงกวายาคุ่มกำเนิดตัวเดิมหลายเท่า และระยะเวลาการออกฤทธิ์ที่มีเพียง 5 เดือน รวมทั้ง ทางสุนัขที่ตั้งห้องแล้ว และได้รับ Proligestone อาจเกิดปัญหาในการคลอดได้ เนื่องจากเชิงกรานขยายตัวได้ไม่เต็มที่ (สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข, 2553)

สำหรับในสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยในแคนยูโรปมีการใช้ฮอร์โมนเพื่อการคุ่มกำเนิดในสุนัขเพคเมียในรูปแบบของยาгин ซึ่งจะมีความสะดวกต่อเจ้าของสุนัข ได้แก่ ฮอร์โมนในกลุ่ม Progesterone ตัวอื่นๆ เช่น Megestrol acetate รวมถึง ฮอร์โมนในกลุ่ม Androgen ซึ่งเป็นฮอร์โมนเพศผู้ เช่น Mibolerone แต่อย่างไรก็ตาม ในการฉีดของ Megestrol acetate ซึ่งสามารถให้สุนัขกินได้แม้จะอยู่ในระยะแรกของการเป็นสัตด แต่ก็จะต้องให้ในขนาดที่สูงและต้องให้ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 8 วัน ในขณะที่การให้กินในขนาดต่ำๆ สามารถกระทำได้ในช่วงที่สุนัขยังไม่แสดงอาการเป็นสัตด (Anestrus) แต่จะต้องให้อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลา 32 วัน ส่วน Mibolerone ซึ่งเป็นยาคุ่มกำเนิดแบบชั่วคราวที่สามารถยับยั้งการเป็นสัตดในสุนัขเพคเมียได้ถึง 24 เดือน แต่จำเป็นต้องให้สุนัขกินเป็นประจำทุกวัน เป็นเวลา 30 วัน ก่อนที่สุนัขจะแสดงอาการเป็นสัตด ซึ่งจะกำหนดได้ค่อนข้างยากหากเจ้าของไม่ได้ทำการบันทึกประวัติ ต่างๆ นอกจากนี้ การใช้ฮอร์โมนดังกล่าวยังก่อให้เกิดผลข้างเคียงต่อสุขภาพของสุนัข เช่น ความเสี่ยงต่อการเกิดมะลูกอักเสบ

เนื้องอกที่เต้านม รวมถึง ความอ้วนและการเปลี่ยนแปลงของขน และผิวหนัง จากการใช้ Megestrol acetate ส่วนผลข้างเคียงที่เกิดจาก Mibolerone ได้แก่ เบื้องอาหาร อาเจียน น้ำหนักลด มีความเสี่ยงต่อการเกิดมะลูกอักเสบ ซ่องคลอดคุด ตับอุยทำลายปัญหาเรื่องโรคผิวหนังและกลิ่นตัว รวมถึง ความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของสุนัข เช่น มีความดุก้าวร้าวมากขึ้น (Bowen, 2000; Kelly, 2006) นอกจากการคุ่มกำเนิดในสุนัขเพคเมียแบบชั่วคราว โดยการให้กินฮอร์โมนดังกล่าวแล้ว การให้กินสมุนไพรจากธรรมชาติ เช่น ภาวะเครื่องขาวสามารถออกฤทธิ์ขับยับยั้งการเป็นสัตดในสุนัขเพคเมียได้ โดยไม่ส่งผลต่อสุขภาพโดยรวมของสุนัข (ໄไฟโรจน์, 2555)

ประเทศไทยในแคนยูโรปได้มีการใช้ Gn-RH agonist ในการคุ่มกำเนิดในสุนัขเพคเมียที่มีอายุระหว่าง 4 เดือน ถึง 6 ปี ด้วยวิธีการฝังอุปกรณ์ที่คู่อย่างๆ ปลดปล่อยเวชภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถที่จะคุ่มกำเนิดแบบชั่วคราวได้นาน 1 – 2 ปี แต่ข้อจำกัดที่สำคัญคือ ราคาน้ำที่แพงและจะต้องกระทำซ้ำหากต้องการคุ่มกำเนิดต่อไป ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกาได้มีการค้นคว้าวิจัย การคุ่มกำเนิดในสุนัขเพคเมียด้วยการฉีดวัคซีน Gn-RH แต่ผลที่ได้ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากต้องการให้กับสุนัขเพคเมียที่มีการสร้างภูมิต่อต้านตัวอสุจิของสุนัขเพคเมีย ซึ่งอยู่ในระยะของการค้นคว้าวิจัย ซึ่งหากประสบผลสำเร็จ อาจสามารถคุ่มกำเนิดแบบชั่วคราวในสุนัขเพคเมียได้ยาวนานถึง 3 ปี (Louisa, 2007) จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันยังไม่มีการคุ่มกำเนิดด้วยเวชภัณฑ์ หรือสารเคมีใดๆ ที่รับประกันผลได้ 100 % หรือแม้แต่ความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากใช้กับสุนัขจรดที่มีไข่มีการติดตามผล แต่อย่างไรก็ตาม คาดว่าในอนาคตจะมีการวิจัยค้นคว้าหาเวชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสำหรับการคุ่มกำเนิดในสุนัขครัวจำนวนมาก ซึ่งเวชภัณฑ์ส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการทดสอบทางการแพทย์กับสัตว์แต่ละตัวโดยสัตวแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ (ICAM, 2007)

นอกจากการคุ่มกำเนิดโดยวิธีทางศัลยกรรม และการใช้เวชภัณฑ์ต่างๆ แล้ว ยังอาจคุ่มกำเนิดได้โดยการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น การใช้การเก็บน้ำมันซึ่งออกแบบเป็นพิเศษ ใช้ปากป่องอวัยวะเพคของสุนัขเพคเมียในช่วงเวลาที่แสดงอาการเป็นสัตด เพื่อไม่ให้สุนัขเพคผู้ผู้มาสนใจได้ แต่มีข้อเสียคือ เจ้าของต้องหมั่นทำความสะอาดให้กับสุนัข เนื่องด้วย จะเกิดการหมักหมมของปัสสาวะ รวมถึงเลือด และเมือกที่ขับออกมานะในระยะที่สุนัขเป็นสัตด อีกทั้งบางราย การเก



อาจถูกกัดทึ้งทิ้งออกไป และมีการผสมพันธุ์เกิดขึ้นได้ ส่วนในต่างประเทศมีการพัฒนาอุปกรณ์ที่สอดเข้าไปในอวัยวะเพศของสุนัขเพศเมีย (Intra-uterine device และ Intra-vaginal device) เช่นเดียวกับห่วงคุมกำเนิดของคน แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จและมีความยุ่งยากในทางปฏิบัติ (ปานเทพ, ม.บ.ป. ; Bowen, 2000)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการคุมกำเนิดสำหรับสุนัขเพศเมีย ในบ้านเราก็ยังคงต้องใช้วิธีทางศัลยกรรม คือ การผ่าตัดหัมมัน หากเจ้าของต้องการจะคุมกำเนิดแบบถาวร แต่หากเจ้าของต้องการที่จะคุมกำเนิดเพียงชั่วคราวก็อาจพิจารณาใช้ Proligestone ซึ่งเป็นผลข้างเคียงที่น้อยกว่าการใช้ Medroxy Progesterone acetate ที่ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายในขณะนี้ นอกจากนี้ ควรให้การส่งเสริม สนับสนุนด้านการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพของสมุนไพรที่สามารถให้ผลในการคุมกำเนิดได้



เอกสารอ้างอิง MAEJO VISION

- ปานเทพ รัตนกร. (ม.บ.ป.). คุณกำเนิดหมาตัวเมีย. คอลัมน์สัตว์เลี้ยง – บอกรู้ เมมี่วุฒิ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.tvma.tripod.com/pet_b_spayd.html. (15 มกราคม 2556).
- ปิยะมาศ คงถึง, อัญญาภรณ์ แสนแก้วทอง, จากรุรรณ ไทยกลาง, ประภาวดี ไฟรินทร์, วสันต์ ตั้งโภ-คานนท์, วรุฒ วงศ์กาฬสินธุ์ และสุวิชัย ໂຮຈົນເສດຖາ. (2549). การศึกษาประชากรสุนัขจรจัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *เชียงใหม่สัตวแพทยสาร* 4(1): 57-62.
- ไฟโรจน์ พงศ์กิตากร. (2555). การใช้กาวเครื่อข่าวเพื่อการคุมกำเนิดในสุนัขเพศเมีย. รายงานผลการวิจัย.
- เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานสสติแห่งชาติ. (2549). การสำรวจสุนัขที่มีเจ้าของในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสสติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข. (2553). การคุมกำเนิดสุนัขและแมว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.203.155.220.217/vet/index.php?q=content/การคุมกำเนิดสุนัขและแมว>. (21 มกราคม 2556).
- Becker. (2012). An alternative to surgery to sterilize male dogs. [Online]. Available: <http://www.healthypets.mercola.com/sites/healthypets/archive/2012/08/15/new-dog-sterilization-technique.aspx> (19 January 2013).
- Bowen, R. (2000). Contraceptive for dogs and cats. [Online]. Available: <http://www.vivo.colostate.edu/hbooks/pathphys/reprod/petpop/contracep.html> (15 January 2013).
- ICAM (International Companion Animal Management Coalition). (2007). Human management of dogs population. [Online]. Available: <http://www.icam-coalition.org> (15 January 2013)
- Kelly, R. (2006). Birth control pills for dogs. [Online]. Available: http://www.dog.lovetoknow.com/wiki/Birth_Control_Pills_for_Dogs. (19 January 2013)
- Louisa, T. (2007). Non-surgical methods for controlling the reproduction of dogs and cats. [Online]. Available: <http://www.icam-coalition.org/resources.html> (15 January 2013)
- Megan, C. and M.A. Memon. (2010). Nonsurgical methods of contraception in dogs and cats: Where are we now? [Online]. Available: <http://www.veterinarymedicine.dvm360.com/vetmed/Article/Standard/Article/detail/653147> (19 January 2013).

